

IZRAELITA

TANÜGYI ÉRTESITŐ.

Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”. —
 Előfizetési Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmen-
 tesen jár. Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Ózer Zsigmond egyleti pénz-
 tárnokhoz Klauzál-uteza 4. szám küldendők. — Szerkesztői iroda: Sip-uteza 12. sz.

Uj olvasókönyvünk.

Elöttem fekszik egyesületünk két legujabb kiadványa. Egyesületünk egyik legnagyobb érdeme, hogy fáradhatatlanul törekszik ifjuságunkat a szükséges tankönyvekkel ellátni, és bátran állithatják, hogy kiadványai, a népiskolai tankönyvirodalom legkiválóbb termékei közé tartoznak. Egy előbbi cikkben bírálatom tárgyát képezte a Radó-féle magyar és a megfelelő német könyvek addig megjelent kötetei. Előadtam azokat az okokat, melyeknél fogva az említett könyveket, a tanügy minden barátjának legmelegebben figyelmébe ajánlhatom és mellesleg megjegyzem, hogy sem nálunk sem a német vagy franczia ilyenmü könyvek közt nem került szemem elé egy sem, mely egyesületünk olvasókönyveivel vetekedhetnék. A most megjelent utolsó kötet, mely az V. és VI. osztálynak van szánva az előbbi cikkben nyilvánított véleményemet még inkább megerősíti. És itt e helyen nem mulaszthatom el ismételtten hangsúlyozni azt az elvet, hogy az elemi iskolában nem szabad megelegedni az olvasás ügyességének pusztá megszerzésével, hanem az olvasást eszköznek kell tekinteni egy nemes szívet és értelmet művelő tartalom elsajátítására. Hisz jól tudjuk, hogy az olvasás képességével vissza lehet élni, hogy ép ezáltal terjednek el a nép közt erkölesrontó, a társadalom fenálló rendje és a felekezetek nyugalma ellen izgató könyvek és ez ellen csak az az egy óvó szerünk áll rendelkezésünkre, ha az ifjúságot már korán erkölesi és aesthetikailag nemes, tartalmas olvasmányra szoktatjuk. Ezért ifjuságunk érdekében óhajtom hogy egyesületi olvasókönyveink, minél szélesebb körben terjedjenek el. Megjegyzem azt is, hogy nem pusztá elmélet indit ez óhajra, hanem tapasztalat is. Tapasztaltam, hogy gyermekek, kik az olvasó-könyvek alapján rendszeresen tanithattak, mily buzgalommal, mondhatom lelkesedéssel tanultak. Felejthetetlenek lesznek előttem azok az érzéstől csillogó gyermek szemek, az a mély hatás, mely a gyermeki lélek mélyét át meg át járja és bizonyosra vehetem kiürthatalanul bele vésődött oda. Mennyire üdvösebb eredményt érhetünk el a tanításban, ha a gyermek természetes érdeklődése sőt buzgalma szövetségünk, ha tudjuk, hogy a mit tanítunk az érdekes arra, hogy a gyermek majdan, ha felnött ember is, hálás lesz azért, a mire tanítottuk, mert a tárgy, az anyag, a melyet vele közöltünk, nem a gyermekek kinzására találtatott fel, hanem örökbecsü marad mindig. És most nézzük mit nyujt az előtünk fekvő elég terjedelmes kötet. A kötet tulnyomó nagy részét prózai olvasmányok foglalják el. Első pillanatra felismerjük, hogy az olvasmányok tárgyuk szerint

összefüggő csoportokat képeznek. Párhuzamosan halad benne a zsidó és magyar nép története é. ez a két rész képezi tulajdonkép a prózai rész főtartalmát.

Ezek t. i. azon olvasmányok, melyek az iskolában a leggondosabb tárgyalást igénylik, mert ezekből kell a bennük rejlő erkölcsi és történelmi okulást kifejtenünk. Az első rész felirata: A zsidó nép történetéből, (tehát nem a zsidó nép története, hanem olvasmányok a zsidó nép történetéből). A szerző itt folytatja és befejezi ezt az olvasókönyveiben végig huzódó tárgyat, még pedig mindenütt a Szentírás eredeti szövegét felhasználva; nem akarom itt ismételni, mert az előbbi cikkben már előadtam, mért tartom ez eljárást helyesnek. Négy kiváló zsidó férfi életrajzát is hozza, és ez olvasmányok is mind tartalom, mind forma tekintetéből kifogástalanok. A második rész a magyar történelemből van merítve. Szerző itt sem ád ki száraz kivonatot, vagy csak úgy hevenyében összetákolt olvasmányokat, hanem nemzetünk egyik legjelesebb krónikását használja fel Heltai Gáspárt, a kinek műve igen nagy elterjedésnek örvendett a magyar közönségben, a hol pedig ezt elhagyja, más jeles írókat használ fel; maga nem ír olvasmányt, a mi nagyon helyeselhető. A szerző helyes belátással csak Buda visszavételéig folytatta a történelmi olvasmányokat, tovább mint a török magyar harcok befejezéséig nem is lehet a történetet olvasmányok alapján tanítani, az így származó hézagot a szerző (párhuzamosan mint a zsidó nép történeténél) egy pár jól kiszemelt életrajzzal töltötte ki, E történelmi olvasmányok után következnek földrajzi képek stb. A ki egy pillantást vett a népiskolai tantervre, azonnal láthatja, hogy ez olvasmányok alapján nem lehet ugyan földrajzt tanítani, hanem szemléltetésüknél fogva rendkívül elősegítik azt. Ugyanezt mondhatjuk a következő két részről, melyeknek czime: a természet világából és az ipar és kereskedés köréből. Mind ez olvasmányok az V. VI. osztály szempontjából jól vannak hiválasztva, most hozzá fűződnek az osztály tananyagához; csak azt kell megjegyezni, hogy nem szolgálhatnak a természettudományi oktatás kiinduló pontjaiul, hanem inkább befejezésére a tanultak felfrísítésére és bevésésére. A prózai olvasmányokat végre 10 lapon bölcs mondatok fejezik be. Nagyon helyesen helyezte szerző ezeket utolsó helyre, mert megértésük valóban csak az iskola végén lehetséges és mintegy erkölcsi utravalóul szolgálnak az életbe kilépő ifjunak.

Ezek után vessünk már most egy pillantást a verses részre is. Szerző itt is ugyanazon elveket követte, mint az előbbi köteteknél. A versek tartalmukra nézve szoros összefüggésben vannak a prózai rész tartalmával, kiegészítik azt és mint minden poétikus feldolgozás, mélyítik annak hatását. Tárgyukra nézve többnyire vallásos és hazafias érzésre buzdítók, jókora helyet foglalnak el köztük a történelmi költemények és néhány sikerült zsoltár átdolgozás. A költemények közt kétségkívül első helyet foglal el Arany Losonczi-ja, egy oly költemény, melynél illőbbet az V. VI. oszt. számára alig lehetne találni. Költőink kiváló szeretettel csüggnek a török magyar harcok emlékéen, most alig van multunkban annyi lélekemelő hazaszeretetre buzdító jelenet mint éppen e korszakban. De valamennyi ilyenmű költemények között Arany Losonczi-ja az, melynek megértése mind tárgyi mind formai tekintetben a legkevesebb akadálylyal jár. Arany maga a népnek szánta e költeményt, azért mellőzött minden bonyodalmas szerkezetet, hanem egyszerűen, naiv módon mint a krónika vagy mint egy népmese beszéli el az eseményeket. De minden naivsága mellett a költemény valóban megkap, megindító hatást tesz az olvasóra. A költő mindenütt megtartja a nyugodt epikus hangot, nem

honzolgatja hősei lelki állapotát és mégis a két alak képe Losonczy és neje élénken kidomborul előttünk. Azonkívül a költemény igen bő, változatos tartalommal bír. Nem csak harcokat látunk, hanem egy benső családi élet rajzát és megértjük Losonczy lelki nagyságát, a ki erről is le tudott mondani hazája és királyaért. De nem időzhetünk e remek költemény szépségeinek tárgyalásánál; mindenki, a ki bele mélyed annak tanulmányozásaiba, újabb meg újabbakat fog benne felfedezni. Még csak azt jegyzem meg, hogy e költemény egy egész sereg magyar hős típusát rajzolja le és a tanító könnyen hozzá fűzheti más nagy hősök, pl. Dobó Szondy tetteit is.

Eddigélé az olvasókönyv tartalmi részével foglalkoztunk, bátran állíthatjuk, hogy nincs benne olvasmány a mely bele nem illő volna, sőt azt mondhatjuk daczára annak, hogy a könyv igen gazdag, tartalmas anyagot nyújt, még találkozott volna elég alkalmas anyag, különösen költemény; de valószínűleg szerző nem akarta a már amugy is elég terjedelmes könyvet még terjedelmesebbé tenni. A mi mind a prózai mind a költői darabok stílusát illeti, az mintaszerű, és ez nagyon is természetes, mivel szerző mindenütt a legjobb írókat használta fel. A könyv külső kiállítása is igen csinos, jó kötés, nagy betűk, ritka sorok.

Nem fejezhetem be ez ismertetést, hogy legalább röviden össze ne hasonlítsam egyesületünk most már teljes olvasókönyvet, az eddig használtakkal. Ha az utóbbiakat előveszi a tanító é. a II. osztálytól VI-ig végig lapozza nem lesz képes annak tartalmáról számot adni, mert egy valóságos chaos lesz fejében; nem lehet máskép. minthogy a gyermekeknél még nagyobb lesz a chaos és ily körülmények közt szó sem lehet róla, hogy a gyermekekkel az olvasókönyv alapján, jól rendezett ismereteket közöltünk. Pedig jól tudjuk, gondolkodásunk fegyelmezettsége, egészsége függ attól, és rendezetlen ismeretek, fegyelmezetlen gondolkodás végre nemcsak a helyes gondolkodást akadályozza, hanem a jellem kifejlődésére is káros befolyással van. Ellenben, ha egyesületünk hat osztályra szóló olvasókönyveit elővesszük, látjuk, hogy minden egyes kötet egy jól áttekinthető ismeret-egészlet képez, és hogy az egyes kötetek nemcsak tartalmilag összefüggnek, hanem összeségükben szinte egy folyton előhaladó folyton bővülő és terjesztő egységet alkotnak. Így remélhető, hogy nem chaost, hanem jól rendezett é. ennél fogva, mélyen a lélekbe vésődő gondolatok csoportja támad a gyermekben és mind az erkölcsi tanulság, mely e könyvekből levonható, maradandó lelki birtokká válik. És miután mai napság annyira hangsúlyozzák, hogy az iskola az erkölcsi nevelésre is ügyeljen, a tanítás nevelő legyen, vegyük figyelembe, hogy a követelményeknek nem lehet jobban megfelelni, mintha egyesületünknek első sorban az erkölcsi nevelő. szolgálatában álló olvasókönyveit minél szélesebb körben elterjeszszük.

2. Csak egy pár szóval, röviden emlékszünk meg egyesületünk másik újabb kiadványáról a bibliai történeletről. Nem új könyv ez, hanem egy könyvben van összefoglalva az a bibliai olvasó anyag, a mi az olvasókönyvekben több kötetben van szétszórva, Bizonyára azt kérdezhették valaki első sorban, mi szükség volt e könyv kiadására. Pedig e könyv egy — már részéről — legalább régen érzett hiányt pótol és azért szintoly örömmel üdvözlöm, mint az olvasókönyveket. Ifjuságunk egy jó nagy része nem jár felekezeti iskolákba, nem is kapja kezébe soha felekezeti olvasókönyveinket, ugyanez áll a felsőbb nép, polgári és középiskolákat látogató ifjuságunkra nézve is. Ezeknek már régóta égető szükségük van egy ilyesféle bibliai olvasókönyvre, mely az eredeti szöveg alapján ké-

szült. Ki kell azt emelnem, mert a köz-kézen forgó bibliai történetek (melyeknek különben egyéb jó tulajdonságait és érdemeit kisebbiteni nem szándékom) nem teljesíthetik ugyanazt mint egy ily bibliai olvasókönyv. Amazok t. i. nem ismertetnek meg egyébbel, mint a biblia tartalmával, természetesen nagyon kivonatosan és nagyon eltérve a biblia nyelvétől. Ily könyvnek jó hasznát lehet venni, ott hol héberül is olvassák a bibliát és felekezeti olvasókönyveinket is használják. De a községi és egyéb iskolákba járó ifjuságunknak eddigelé semmiféle alkalma nem volt magával a biblia szövegével megismerkedni, a heti 2 hittani óra erre bizony nem elegendő. Nem lehet kilátásunk, hogy az iskolákba az eredeti szöveget bevihezzük, de a Radó-féle bibliai történet segítségével egy legalább a magasság szempontjából jó és fogékony fordítást adhatunk. Már pedig ezen a helyen csak nem kell vitatnom, hogy minden áron azon kell lennünk, hogy ifjuságunkat ne csak a biblia kivonatos tartalmával, hanem annak eredeti szövegével, vagy legalább is egy jó fordítással kell megismertetnünk. És ezek után remélem, hogy mindenki osztja véleményemet, mely szerint említett bibliai történet egy valóban érezhető hiányt pótol. De bár mennyire becsülöm is szerző e munkáját, mégis azt tartom hogy e könyvvel csak félmunkát végzett. Nem elég, hogy most már alsóbb tanulmányokat végző ifjuságunk bir ilyen kis bibliával, melyből remélhetőleg kedvet fog meríteni a nagy biblia forgatására, hanem nagyon jó volna, ha szerző egy nagyobb ilyen bibliai történetet is készitene, illetőleg, ha egyesületünk ilyent kiadna a középiskolai felsőbb osztályait látogatók számára; mintául szolgálhatna a német Auerbach-féle Schul- u. Hausbibel. Nem tartom magam illetékesnek, hogy a szerző fordítását az eredetivel összehasonlítva megbíráljam, de nem szabad felednünk, hogy az ilyen fordításnál nem csak a tudományos szempont a mérvadó, hanem a zamatos, folyékony, válogatott izlésű magyarság is, és ez érdemet senki sem fogja a Radó-féle bibliai történettől eltagadni. És valóban a kis könyvtől, ha még az általunk óhajtott nagyobb követné, azt az eredményt várnók, hogy ifjuságunk azon része, mely el van zárva a héber nyelv ismeretétől, még sem nőne fel a biblia teljes ismerete nélkül, mint az eddig felekezetünk nagy kárára történt. Talán sokan kedvet kapnának a fordítás után az eredetivel is megismerkedni, és ez oly dolog, a mit kivonatos bibliai történettel az eddigi tapasztalatok nyomán nem lehet elérni. És azért azzal végzem e rövid ismertetést, hogy ismételten kifejezzem örömmömet e könyv megjelenésén.

Dr. Málnai Mihály.

Ismét egy áldozat.

Az úr Isten tejjel-mézzel folyó hazánkat megáldotta nem egy zsidó községgel, mely tanítóját nem működése szerint itéli meg, hanem labdának tekinti, melylyel kénye-kedve szerint üzheti istentelen játékát. Törvény, miniszteri rendelet, az nekik mind semmi, a tanító egyik vagy másik hitközségi tagot nem süvegel meg, ugy mint azt megkivánják, kész az ellenszenv, szalad az érdekes (?) község fűhöz fához, megmozgat minden követ, hogy a szegény tanítónak az utlevelet megadja. A Bánság hála a gondviselésnek, mindeddig a tanítósággal szemben más vidékeken üzött chilul hasehemtől megkiméltetett, no de megirigyelte a mokrini izr. hitközség iskolaszéke és annak elnöke Dr. Kohn a Bánságtól azt a dicsőséget; kapja magát és tudomására adja tanítójának, hogy mehet a hova tetszik, a mokrini zsidók nem tartanak

többé iskolát, volt mint biztos forrásból tudom, az iskolaszéknek mégis annyi belátása, hogy az állam felügyeleti jogát respectálva és belátva, hogy Dr. Kohn és a mokrini iskolaszék még sem basáskodhatnak kényők kedvök szerint, Torontálmegye kir. tanfelügyelőségének tudomására hozta, hogy azon esetre, ha Landesmann Náthán ottani tanító, kinek állomása, minden előleges vizsgálat nélkül felmondattott, és ki szeptember elsején a kezei közt levő utlevél szerint már összeszedheti sátorfáját — el nem megy, a hitközség felekezeti iskoláját beszünteti. No jó mokriniak, jó helyre fordultatok! Nem tudjátok azt, hogy Torontálmegye tanfelügyelője Steinbach Antal, azon Steinbach Antal, kit megyénk tanítósága felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül imád; mert jogaink védelmét, jólétünk előmozdítását élte főfeladatává tette? Nem ismerem L. tanítót, de tudom legcompetensebb forrásból, hogy ő jóra való derék tanító, minden ellene való erőlködés hiábavaló, mert derék tanfelügyelőnkben van elég erély, hogy az ártatlanul üldözött tanító fizetését a Doktor uron és kedves társain végrehajtsa. Tanfelügyelő úr ő nagysága a szerencsétlen tanító ügyében rögtön intézkedett, megmondván, hogy a mennyiben nevezett tanító bűnös volna, jelentsék be hozzá és ő a fegyelmi vizsgálatot az illető ellen rögtön meg fogja indítani, de azon ember, ki egy izben Torontál vármegye tanítóságának egy izben azt mondotta, hogy míg ő e megye tanügyi kormányzója lesz, addig e megyében egy tanítónak hajszála sem fog igazságtalanul meggörbülni, nem türheti, hogy egy jóra való tanító, kinek csak az a bűne, hogy tanító brevi manu elesapassék. Torontál vármegyében ilyesmi lehetetlen, azt vegyék tudomásul a mokrini zsidók és ne koczkáztassák évtizedek óta jó karban fenálló iskolájokat. Tanfelügyelő urunk a nagy szünidők, a tanórák tárgyában, a zsidó községekkel szemben oly határozott állást foglalt a tanító törvényes jogai mellett, a tanítók, tanító-özvegyek és árvák nyugdíjaztatása, illetőleg ellátása tárgyában, oly erélylyel ki tudta fürkészni a ratio educationis pharagraphusait, hogy nálunk nem járják a 100 frtos nyugdíjaztatások és 84 frtos özvegyi kegydíjak, hanem az állam által adott évi járulék az illető iskolafentartók által kiegészítettik és Torontálmegyében — számos példa van rá — a tanítók teljes fizetéssel nyugdíjaztatnak. A hol a közoktatási kormány képviselője ily szellemben működik, én a mokrini kartárs ügyét jó kezekben látom, az ügy további állásáról pedig e lapok olvasóit annak idejében értesíteni fogom.

N.-Becskek.

Bányai Jakab.

A vidéki körök működése.

Jelentés a **bács-bodroghmegyei fiókkör** július hó 11-én Szabadkán tartott gyűléséről.

Jelen voltak: Bajai tanítótestület részéről: Walder Jakab, Scheer Bernát. Szabadkai tanítótestület: Weisz Jakab, Szántó Ede, Handelsmann Leo, Buchwald József. Topolyai tanítótestület: Grünberger Izsák, Lévai Izor, Rosenberg M. Dávid. Kula: Krausz Bernát, Siegel Samu. Moholy; Fischer Jakab, Stern Ábrám. Ada: Beer Mór. Sz.-Tamás: Grosz Gusztáv. Ujvidék: Freistadt Ernő. Stanisics: Lövy Fülöp. Ó-Morovicza: Schulfhof Lipót.

Vendégek: Kuttner M. L. főrabbi, Dr. Szilasy Fülöp a VII. kongressusi kerület elnöke, Kunetz Mór a szabadkai izr. hitk. alelnöke, Dr. Wiener Salamon iskolaszéki elnök, Szántó Edéné szül. Hahn Róza az állami-tanítónőképezde gyakorló tanítónője, Buchwald Lázár lapszerkesztő, Hubert Lajos ipariskolai tanító, Strake B. Vilmos főkantor stb. stb.

Elnök: Walder Jakab megnyitó beszédében hangsúlyozza, miszerint ideje, hogy nemcsak a tanítók, hanem a hitközségek és vagyonosabb hit-társaink támogassák az egyesületet; az egybegyült tanítókat összetartásra, fokozottabb munkálkodásra fölkéri és ama reményének ad kifejezést, hogy úgy a fiók- valamint az anyaegylet teljes győzelme ki nem fog maradni. A valóban szép és szellemdús beszéd a megjelentekre lelkesítő hatást gyakorolt.

A fiókkör alapszabályai gyanánt elfogadja a központ által kötelezőleg kimondott alapszabály-tervezetet azzal, hogy az egylet czime leend: „az országos izr. tanítóegylet bács-bodroghmegyei fiókköre“ és hogy föntartja magának ama jogot a netáni módosításokat a helyi viszonyokhoz képest szükség esetén a központhoz jóváhagyás végett, benyújtani. Egyuttal a központot felkérteni határozottatott, hogy az ujonnan belépő tagoknak nemcsak az országos egyesület, hanem a fiókkörökre szóló alapszabályokat is hivatalból küldje be.*)

Szántó Edéné „a Duna Dévénytől Komáromig“ című olvasmányt gyakorlati tanításnak tárgyává tette, a mely tanítást úgy a megjelent tanítók, valamint a vendégek is feszült figyelemmel végig hallgattak és mint Lévai Izor hangsúlyozta, a kitünő tanítónő a mellett hasznos és tanulságos órát szerzett a megjelenteknek, mert ha tanítását akármely kipróbált tanférfit akármilyen szempontból bírálgatná is, az nagyon is megütné a mértéket, — de különös hála kötelezte az anyaegyletet az által, hogy épen egyletünk olvasókönyvéből merítette tárgyát és megmutatta fényesen, mily kitünő olvasókönyvek ezek. Szántó Edénének egyhangúlag élvezetes tanításáért jegyzőkönyvbéli köszönet szavaztatott azon kérelemmel, hogy körünket ezentúl is becses jóindulatával támogassa.

Lévai Izor ezen kör jegyzője és központi választmányi tag az „országos izr. tanítóegylet czéljairól“ tartott terjedelmes és beható előadást, a mely a jelenlevők részéről tetszéssel fogadtatott és előadása befejeztével a következő pontok egyhangúlag elfogadva lettek:

1. Minden zsidó-tanító erkölcsi kötelessége az izr. országos tanítóegyletbe lépni, ezt támogatni, főleg azáltal, hogy az egylet által kiadott könyveket iskolájába bevezeti.

2. Miután az egyesület a beteg tanítókról, ezek özvegyei és árváiról már is tekintélyes segélyösszeggel gondoskodik (200 frt), sőt a tagok nyugdíjaztatását is kilátásba helyezi, a mivel mintegy a hitközségek erkölcsi kötelességeiket teljesíti, önként következik, hogy minden zsidó-hitközség erkölcsi kötelessége az egyesületbe mint allapító tag lépni és az egylet törekvéseit minden tekintetben előmozdítani.

3. Az országos izr. tanítóegyesület kötelessége viszont, hogy úgy a tanítók mint a hitközségek állandóan és szorosán zászlajához csatlakozzanak, a tanítók anyagi érdekeit jövőben fokozottabb mértékben előmozdítani. Jelesen addig is, míg az egylet maga tagjait rendes nyugdíjban részesíteni fogja, hasson oda a magas kormánynál az országban levő többi tanító-egyletek eljárása képen, miszerint az országos nyugdíjtörvény a tanítók jogos kivánságai szerint módosítassék; továbbá kérje fel minden kínálkozó alkalommal a hitközségeket, hogy tanítóik javadalmazásait fel-emeljék és a zsidó iskolák úgy szellemi mint szám szerinti gyarapítása iránt ébressze a kellő érdeklődést. Végre eszközölje ki az egyesület az országos iroda útján, hogy ama anyakönyvi kerületekben, a hol rendes zsidó népiskolákat nem tartanak fenn és szeminárium vég-

*) Szívesen, mihelyt szentesítve lesznek.

zett papot alkalmazni nem akarnak vagy nem bírnak, a tanító az anyakönyvek vezetésével megbízható legyen.

4. Miután az egyesület országos jellegét kitüntetni tartozik, szükséges hogy a központ folytonos összeköttetésben legyen a fiókkörökkel, a miért is tartozik a netán felmerülő fontosabb kérdésekben mindenkor a fiókkörök véleményét kikérni és azt figyelembe is venni.

5. A szellemi súlypontnak kell a fiókkörökben elhelyezve lennie, a miért is a minden három évenként tartandó nagygyűlés elé terjesztetni szokott tanügyi kérdések a fiókkörök részéről megállapítandók és a vidéki tagok véleménye szerint a központba terjesztendők.

6. Az országos egyesület minden év végével az országban létező és ezután is létesítendő fiókköröknek minden év végével kimerítő évi kimutatást küldjön be, a melyben az előfordult segélyezések **egyenként** elősorolva és a központ által hozott minden egyes határozat egész terjedelmében foglaltassék.

Eme lételek tárgyalásához hozzájárultak: Szántó Ede, Schulhof Lipót, Grosz Gusztáv, Krausz Bernát, elnökök: Waldner Jakab és Dr. Wiener Salamon úrak és határozatott az egyleti közlöny útján az országban létező többi fiókköröket fölkérni, hogy a fenti hat pontot sziveskedjenek magukévá tenni.

Stricker S. bajai tanító családi ügyek miatt nem jelenhetvén meg, dolgozatát: „A Thalmud paedagógiája“ Scheer tanító olvasta fel. E munka bő ismeretet és jeles elveket foglal magában. Úgy Lévai valamint Stricker előadók megéljenzetettek és mindegyikének külön jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

Az indítványok sorából kiemelendők:

1-ször. Löwy Fülöp stanisicsi tanítóé, mely szerint az anya-egylet elnöksége felkéretik, hogy a magas kormánynál kieszközölje, hogy az izr. tanító épugy mint a más felekezeti iskola tanítója a községtől útiköltséget és napidíjat kapjon, miáltal a szegény családos tanítónak is lehetségessé tétetik a gyűlésen megjelenni és egyleti életünk nagyobb lendületet nyerne.

2-szor. Pollak Samu zombori tanító fölkérése folytán a közgyűlés elhatározza, miszerint jövő évi gyűlését Zombor sz. kir. városban fogja július hó 1-ső felében tartani, a mely gyűlés egyik tárgyául: „A hitoktatás a tanítóképezdékben“ lett kitűzve.

3-szor. Özv. Grünfeld Mórné szül. Spiegler Rozália kérvénye segélyezése tárgyában a központhoz határozatott azzal felterjeszteni, hogy amennyiben nevezett férje néh. Grünfeld Mór Ó-Kanizsai zsidó tanító egyesületünknek tagja volt, özvegyének és árváinak a 200 forintnyi segélyösszeg haladéktalanul kifizetessék.*)

Végül elfogadta egyhangulag a közgyűlés Scheer Bernát következő indítványát. Lévai Izor topolyai tanító-társunk „Közegészségtan“ cím alatt egy kis művecskét tett közzé, mely már azon anyagnál fogva is, melyet ez felölel s mely a jelenkor főkérdéseinek egyik legfontosabbja értem az egészségtant; de mely nem csak azért, hanem ez anyagnak oly népszerű s könnyen felfogható, könnyen tárgyalható módon való kezelésénél fogva is megérdemli, hogy mindannyian, kik e tárgy fontos voltát méltányolják, felöleljék, lehetőleg terjeszszék; indítványozom ennél-

*) Alapszabályaink értelmében ez lehetetlen, miután az elhalálozott 72 éves korában mintegy fél év előtt lépett be az egyesületbe. Az özvegy kérvényét a közp. választmány a nagy szünidő végével tárgyalni fogja és szomorú helyzetét tekintetbe véve, mi segélyezését ajánlani fogjuk.

fogva tegyük e jeles művecske terjesztését feladatunkká, hogy egyrészt a közegészségtan eszméje minél tágabb tért hódítson, másrészt hogy a t. szerzőnek némileg nyujtsunk alkalmat a művecske kiadására tett költségei visszanyerhetésére.

Ezzel a közgyűlés befejeztetett és a megjelentek a „szent egylet“ házában levő diszes nagy teremben bankettre gyűltek egybe, a melyen a jó kedv meghozta a felköszöntők áriját.

Kmetz Mór köszönetet mond, hogy az egyesület jelen gyűlésével Szabadka hitközségét tisztelte meg. Hála fejében igéri, hogy a község a központi egyesület alapítótagjai közé fog lépni. Dr. Szilasy Fülöp a magyar zsidó tanítószág missziójáról beszélt és üdvözli az egybegyűlteket. Dr. Wiener a népnek egészségére emel poharat. Kuttner főrabbi két izben ékesszólással az igazi zsidó tanítókat, Schulhof ó-moroviczai tanító a hazát és Walder szabadka hitközségét és azok jelenlevő képviselőjét éltették. Szép felköszöntőket mondtak továbbá Krausz Bernát Dr. Szilasi Fülöp és Dr. Wienerre, Lévai Izor Walder Jakabra, továbbá Scheer Bernát, Szántó Ede stb. stb. Délután 5 órakor az egész társaság Palicsra rándult.

Hogy eme fiókkör közgyűlése az anyaegyletre is anyagi haszonnal járt, kiderül abból, hogy sikerült a következő bár fiatal, de már is elismert tanítókat rendes tagokul megnyerni: Freistadt Ernő Ujvidék, Fischer Jakab és Stern Ábrahám Moholy, Krausz Bernát és Siegel Samu Kula. Mindezekből látjuk, hogy a Bács-Bodrogh megyei fiókkör fenállása rövid ideje daczára misszióját fényesen teljesíti és mondhatjuk, hogy nemcsak e közgyűlésben részt vett tanítók, hanem a többi megjelent vendég is ama meggyőződésre jutottak, miszerint egyesületünk a támogatásra méltó és hogy a zsidó tanügyet pártolni kell.

Adja az Eg, hogy úgy ezen, valamint az ország többi fiók körei oly sikerrel és szép eredménnyel tartsák meg gyűléseiket és mellözve a kicsinyes dolgokkal, a hajszálhasogatással való foglalkozást, komoly tanácskozásaikkal és férfias higgadtsággal küzdjenek az általános elismerés és a tanítói tekintélye emelése érdekében!

Lévai J., jegyző.

Emlékezzünk régiokról.

(Vallástörténeti tanulmányok.)

Irta **Steiner Ignác**, igazgató-tanító, Léván.

Motto: Ob euch mit Lieb' entflamme
Das Vaterland, das neu',
Ihr dürft dem alten Stamme
Nicht brechen Lieb' und Treu'

Mina Cohen: „Friede über Israel“.

Egyike a legnyomósabb vádaknak, melyeket a talmud ellen emelnek az, hogy a thóra szövegéből olyan törvényeket, kötelességeket és szabályokat fejt ki, melyek a törvényhozó intencziójában nem voltak, nem lehettek, hogy szómagyarázataiban a szófeszegetés és betűszolgálatba csap át. Súlyos egy vád. Azonban a ki azt emeli, s még inkább a ki fenn tartja, a talmudot vagy nem érti, vagy érteni nem akarja.

Mert hiszen igaz, hogy a talmud az állami, társadalmi, családi s magánélet oly körülmenyesen szabályozza, hogy az egyén szabad akarata csak elenyésző csekély téren nyilvánulhat; igaz hogy egy bibliai oly alakot választva, melynek törvény hűségéhez s kötelesség tudásához a kétség árnyéka sem fér, hogy ezen alak a talmud alkotta vallásos szabályok nyo-

mán képzelt eszményhez koránsem fogható, mindazáltal az ok nem a talmudban keresendő, a felelőség nem őt terheli. Ők a törvények szaporításában sem a kezdeményező, sem a döntő legfőlebb a registrator szerepe, ha illeti. Hogyan? A dolog így értendő:

A nemzetek érintkezései, a háborúk és az ezek után kötött békeszerződések, az új találmányok s fölfedezések megannyi átídomitói a társadalmi rend- és életnek. Minden ujjaalakítás új szokásokat hí létre, melyek ismét új jogformákat vonzanak magok után. Az ó-héber nép, melyet a stabilitás példajaként odadobni szeretnek, fejlődésében és művelődésében, akármely más nép módjára, a logika törvényeinek volt alávetve. A körültekintés, a tapasztalás, az emberi élet e két fő útmutatója és szabályzója, az ó-héberéknél is alkotta a törvényeket. A mi a tapasztalás által jónak, üdvösnek vagy szükségesnek bizonyult, az csakhamar szokásnak ment át, és a szokás idővel törvényerőre emelkedett. Ámde a törvényerővel csak az bizhatótt, a minnek alapja a bibliától kimutatható volt. A törvény tehát ott is annak rendje és módja szerint keletkezett, és a talmud szerepe csak abból állott, hogy annak alapját a sz. írásból kifejtette, persze hogy egy s más alkalommal a szófeszegetés hibája ki nem volt kerülhető, de betűszolgálatról szó sem lehet. Világosítsuk ezt meg példával!

Az öngyilkosság mindenestre bűn, máskülönben nem is lehetne felelősségre vonni azt, ki embertársát ilyen halálba kergeti. Nem kevésbé bűn a magzatelhajtás. Kétségkívül ilyeneknek lőnek azok elismerve az ó-héber társadalomban is, és a nép nem mulasztotta el, azokat kemény ítéletével sújtani. A bűnnek, mint ilyennek qualificatiója meg volt tehát, daczára annak, hogy azt a büntető kodex szóval sem érinti. A talmud az általános meggyőződést magáénak vallotta ugyan, csak hogy szükségesnek tartotta, annak sanctióját a bibliából kinyomozni és kimagyarázni. E czélból jónak látta, a következő szöveget kiindulási pont gyanánt elfogadni.

Midőn Nőe a bárkából kivonult, Isten neki és utódainak a vér élvezetét valamint az emberi élet készakarattal való kioltását megtiltotta. A sz. írás utóbbi büntény megtorlását is főlemlíti, mondván: . . . שופך דם האדם באדם דמו ישפך ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש (I. Móz. 9, 5—6.) A talmud e két tételt saját felfogása szerint alkalmazván, imigy értelmezi: „Véreteket lelketeiken (lenafsauszechem = mijad nafsanszechem) fogom követelni, azaz: az öngyilkos számat fog adni gonosz tettéről; (B. kama 91, b.) a ki az ember vérét az emberben ontja, annak vére ontassék. (Ssandhedrin 57, b.) Látnivaló, hogy a talmud a hagyományt sem szélesítette, de igenis itt valamint egyebütt a biblia szövegét az általános felfogással és tényleges gyakorlattal összhangzásba hozta. A ki ezt betűszolgálatnak nevezni akarja, ám nevezze annak.

A talmudnak ezen eljárása, noha a nyelvtani szabályoknak háborut üzeni látszik, rendkívül jelentőségű, mert ezáltal megmutatta az utat és módot, miként lehet a holt betűbe eleven lelket önteni. Ily felfogás és elbánás mellett a könyvek könyve bugyogó friss forrássá lőn, melyből meritett és meríteni fog; [folytonosan ujuló erőtől duzzadozó terebélyes fáva, melynek gyűrűit a haladó idő ugyan szaporítani, de őt magát megvényheszteni nem képes, szóval: a talmud Mózes törvényét reformképessé tette. s már Löw Lipót jelentette ki, hogy a jogosult reformáczióknak nem a talmudot negálni, hanem egyenesen annak époly természetes, mint észszerű álláspontjára helyezkedni s az általa adott példa után indulni kell.¹⁾

¹⁾ Hasonlót mondott Schwab L. is: Die Regeneration des Judenthums liegt im Talmud. (Hamechaker II. évf. 1. sz.) Wollt ihr reformiren, so studiret fleissig — Talmud. (Ung. Jüd. Schulzeitung I. 5.)

A talmud ethikai része az u. n. agada is hasonló nyomon indult fejlődésnek. Itt is tapasztalatok, elvek s tanulságok, megannyi szüleményei egy későbbi kornak, a biblia szövegére vezetettek vissza, mindez pedig oly erőltetés mellett, hogy a kevésbé elfogulatlan szemlélődőben könnyen érik meg azon balfogalom, mintha a tanaiták- s amoritáknál a nyelv tisztasága és szépsége iránti fogékonyság tünedezőfélben volt volna. A ki azonban a talmudtudósok észjárásával közelebbről megismerkedik, csakhamar annak belátására jut, hogy a biblia nyelvezettének ismeretében s méltatásában övék az elsőség, részint mivel a héber nyelv az ő idejökben még nem volt végkép kihalva, részint pedig mivel pedig még akkor számos ősrégi intézmény virult, melyeknek eredete fel a bibliai korszakig nyúlt, és melyekre a biblia írói és szerkesztői elmélkedéseik során reflektáltak is. Mily finom distinkcióra s nyelvérzékre vall p. o. a következő szómagyarázat! Jákobnak, Leával való egybekelése után, Lábán azt mondja: **מלא שבוע זאת** (I. Móz. 29. 27.) Első tekintetre úgy tetszik, mintha Lábán Jákobot ujjalagos hét év betöltésére szólította volna fel,²⁾ de mint Rasi a jer. talmud (Moed k. per l. hal. VII.) nyomán helyesen kifejti, sevua és zausz szók sajátító, nem pedig mutató névmási viszonyban állanak egymással, mi mellett az első szónak mind vocalizációja, mind nemi illetősége is bizonyít. Male sevua zausz nem jelent tehát egyebet mint: Töltsd be ennek (Leának) a hetét. Szokásban volt t. i. az ó-héber törzseknél, a menyegzői ünnepélyeket hét napra kinyújtani. E szokásnak megfelelőleg Sámson harmincz ifju társaságában (Birák 14. 12. valamint a fiatal Tóbiás is (Tób. könyve 11. 20.) hét napig ülték meg menyegzőiket. Ilyen s hasonló értelmezések folytán a talmud a biblia leghivatottabb magyarázójává emelkedett s bátran állithatjuk, hogy nélküle a biblia nagyobb része érthetetlen volna. (Folyt. köv.)

Iskolai értesítők.

— **Vágújhely.** Mint a községnek nevezhető Magyarországon a vágújhelyi izr. hitközség. Nem kevesebb mint 3 tanintézetet tart fenn egyedül, nevezetesen: 4-osztályu elemi iskolát, 4-osztályu polgári leányiskolát és 4-osztályú alreáliskolát. Csak a reáliskola kap az államtól 1200 frtnyi évi subventiót. Mindhárom intézet a község és iskolaszék áldozatkészsége folytán czélszerűen van berendezve, a szükséges tanszerekkel fényesen ellátva és három a hitközség tulajdonát képező egymás mellett fekvő épületben van elhelyezve. Elég nagy látogatottságnak is örvendett e három intézet. Az elemi iskolába járt mindkét nemből 295 tanuló, a polgári lányiskolába 88 tanuló és a reáliskolába 100 tanuló. Összesen 484 tanuló. A működő tanerők mind oklevelesek. Tanított az elemi iskolában 4 férfitanító, a polg. és reáliskolában pedig 7 tanár és 2 tanítónő; azonkívül 3 hitoktató és 1 énektanító. Különös fontossággal bír e Magyarországon egyedül létező zsidó jellegű reáliskola, mert ez azon egyetlenegy középiskola, melyben a zsidó tanulók nincsenek kényszerítve szombaton írni; miután e napon előadás nincsen. Az elemi iskola külön, a polgári és reáliskola is külön igazgató alatt áll. Végre említendő, hogy úgy az elemi mint a reáliskolai növendékek külön isteni tiszteletben részt vesznek szombat és ünnepnapokon.

A **bajai** izr. elemi és polgári iskolának értesítője, melyet a hitközségi iskolaszék megbízásából a tanítótestület szerkesztett, kimutatásai-

²⁾ A mint napokról vagy évekről van szó, sovu a hét napot vagy hét esztendőt jelent. (I. Dániel 9, 24—27.)

ban hitfelekezetiünk egyik kiváló tanintézet népnevelői munkásságáról tesz kimerítő jelentést. Az iskola fentartása az 1886-ik évben 9214 frt 11 krba került. Említésre méltó, hogy „jutalmazás a tanítóknak“ czim alatt 296 frt lett kiadva. A tantestület 12 tagból áll és ezek 12 különböző osztályban 400 mindkét nembeli tanulónak nyújtottak oktatást a nép- és polgári iskolákban előirt tantárgyakban. A leányok részére egy VIII. osztály is van, de a VII. az idén tanulók hiányában szünetelt. Az előmenetel szép sikerre mutat, amennyiben összesen csak 47 tanuló utasított a megfelelő osztály ismétlésére. A polg. és felső leányosztályokban feldolgozott tananyag részletesen közölve van, a mi az értesítő becsét nagyon emeli, mert alkalmat ad a tanítás irányára és terjedelmére nézve következtetést vonni. A 14—15 éves fiu a mellett, hogy általános polgári miveltséget szerezhettek ez intézetben, elég ismereteket sajátíthatottak a héberben és kereskedelmi tantárgyakban is. A felső leányosztályu 19 növendék a világi tantárgyakon kívül hetenkinti 3 órában nyert oktatást a vallásbeli tudnivalókban.

— **Győr.** Az egyesült győr- és győrszigeti izr. népiskola értesítője az 1886.7. tanévről szóló értesítő csupán a tanulók érdemsorozatát közli. Az intézet öt fiosztályból és öt leányosztályból áll. Hat férfi- és négy nő-tanító vezeti a tiz osztályt, melybe összesen 423 tanuló be volt iratkozva. 78 nyert másodrendű osztályzatot. Az iskola évenként 3900 frtot levő különböző alapítványok kamatjaival rendelkezik tanítók és tanulók számára s ezek ösztöndíj czimén vagy a szegény tanulók ruháztatására fordíttatnak.

— **Kaposvár.** Az iskola négy vegyes nemű osztályába 165 tanuló járt. Két férfi- és két nő-tanító működik Dr. Herzog Manó főrabbi igazgatósága alatt az osztályrendszer szerint és egy tanítónő tanítja a kézimunkát az összes osztályokban. A feldolgozott tananyag közlése valamint egyéb az iskola beléletét feltüntető adatok hiányzanak benne.

— **Siklós.** Schlesinger Simon tanító mint iskolaszéki tag közli a lefolyt évben feldolgozott tananyagot és a négy vegyes nemű osztályba járó 75 tanulónak érdemsorozatát.

— **Szolnok.** Ipar- és rajziskola. Igazgató: Szontágh Jenő egyszersmind a zsidónépiskola tanítója. Vele együtt működnek az intézetben: Muhy Sándor, Vass Alajos, Polónyi Mátyás, Zelenka János és Németh Lajos urak. Az értesítő élén Zelenka János egy szép hazafias szellemben irt paedagógia értekezést közöl ezen czim alatt: „Hazánk a nemzet által, a nemzet fiaiban él“. Az intézet három-évfolyamu, a második évfolyamnak két párhuzamos osztálya volt. Összesen volt az intézetben 343 tanuló és ezek közt 59 mózes vallásu. Az intézetet 39 különféle iparágnál alkalmazott tanonc látogatta. Az igazgatói visszapillantás nagy gonddal van szerkesztve és több mozzanat között a tanoncok munkakiállításáról is tesz kimerítő jelentést. E szerint 133 tanuló vett részt a munkakiállításon mint kiállító és ezek között nyert kitüntetést 90.

— **Orosbáza.** Hat osztályu zsidó népiskola. Az intézet értesítőjét, mint első Szilágyi Mór igazgató-tanító közli. Tartalma főleg a tanulók érdemsorozata. A hat vegyes nemű osztályba összesen 175 tanuló járt és ezek között 32 keresztény vallásu is. Kellő sikerrel csak 88 tanuló léphetett fel, míg 30 másodrendű osztályzatot nyert 30 pedig évközben kilépett. A tanítóttestület a következő tagokból áll: Főt. Dr. Rosenfeld József rabbi (a ki a felsőbb osztályokban a hittant tanítja,) Szilágyi Mór, Bérczi Fülöp, Ehrlich Rózsa és Holländer Amália. Az eddig divott szakrendszer helyett az osztályrendszer vezetett be, a mely változás az iskola előnyére fog válni.

EGYLETI ÉLET.

Június hóban fizettek tagdíjat:

Adler Jakab, Pozsony	2 frt	Lippe József, H. Bősörmény	4 frt
Buxbaum Henrik, Pozsony	2	Lőwinger Károly, Nyitra .	3
Baumgarten Simon, Miskolcz	2	Riedner H., N. Surány	1
Fischer Mór, H. Nádudvar	1	Schiff Adolf, Szarvas	1
Goldmann Lipót, Szerencs	1	Schindler Lipót, Pozsony	3
Holländer Áron, Ó-Gyalla	1	Schwarz Ignác, Nyitra .	1
Haas Mór, Péczel .	1	Steinschreiber József, S. Szt.	
Klein Lipót, Vágújhely	2 „	Péter	2 „
Klein Simon, Verebély	2 „		
			Összesen 29 frt

A nyugtázás folytatását a jövő számban adjuk.

V E G Y E S E K

— **Tisztelt kartársainkhoz.** Az új tanév küszöbén bizalommal fordulunk t. cz. kartársainkhoz: sziveskednének egyesületünk kiadványait iskolájukba bevezetni, mert csak így felelhetünk meg kitűzött célunknak: segélyezhetjük az ügyefogyott beteg tanítót, gyámolíthatjuk a tanító özvegyét és árváit, szerezhetünk oly alapot, mely biztos menhelyet képezhetne a tanítóknak a nyomor és inség ellen. Könyveink kitűnők. Ezt az illető szakörök általánosan elismerték és hasznavehetőségek mellett az egymást érő új kiadások tanuskodnak. A most megjelent V.—VI. osztályu magyar olvasókönyv hivatva van egy általános szükségletet pótolni és a „bibliai történet“, mely szinte most került ki a sajtó alól, lényeges szolgálatot teend a középiskolai hitoktatásnál. Könyvkiadónk: Singer és Wolfner cég (VI. Andrassy-út 10.) jelentése szerint kiadványaink közel 200 zsidó iskolában honosultak meg. Számos iskolában azonban még nem vezették be. Ha elérhetnők azt, hogy hazánk összes iskoláiban könyveinket használnák, akkor egyesületünk oly alaphoz jutna, mely nyugdíjalapnak is beválna. Ez, csupán ez lebeg szemünk előtt, midőn lankadatlanul fáradozunk, csupán azért bátorkodunk buzdító szavainkkal annyiszor fordulni társainkhoz, kik bizonyára lelkesen felkarolják közös ügyünket és így az új tanév jóval közelebb vezet majd kívánt célunkhoz. Isten velünk! *Az elnökség.*

Az egri ügyhez. Deutsch Sámuel, szegedi tanító és egyesületünk választmányi tagja minden kétséget kizáró módon, hiteles okmányokkal bizonyította, hogy az egri esetre vonatkozó tudósítását hitelt érdemlő forrásból merítette és csupán jogaiban és méltóságában sértettnek vélt tanítótársa érdekében emelt szót. Ezt bizonyítja a szegedi zsidó tanítók által aláírt nyilatkozat, valamint egy, az érdekelt fél részéről Deutsch urhoz beküldött levél, mely mindkettő kezünkben van. Nem tagadhatjuk tehát meg Deutsch urral szemben kinyilatkoztatni, hogy az ügy sem őt, sem az egri hitközséget nem terheli, hanem egy harmadikat, a ki nem érdemli, hogy nevével foglalkozzunk, mert nemtelen szerepnek szomorú hőse. Evvel az ügyet lapunkban befejezettnek nyilvánítjuk. *Szerkesztőség.*

— **Bún Samu** keresked. isk. igazgatótól Nagy-Kanizsán kereskedelmi és polgári iskolák számára „Egyszerű és kettős könyvvitel“ című 14 iv terjedelmű diszes kiállítású mű jelent meg, melyet ezuttal idő rövidsége miatt csak felemlíthetünk. Már első tekintetre azt találtuk, hogy szakértelem és módszer karöltve jár e munkában és minthogy e téren még túlproductió nincsen, sőt ellenkezőleg hiány is van, jelzett mű megjelenését nagy örömmel vesszük.

— **Ertesítés.** Tisztelettel értesítem mindama kartárs urakat, a kik olyan szivesek lesznek „Közegészségtan“ című tankönyvemet jövő tanév kezdetével bevezetni, hogy azt csak is nálam megrendelni sziveskedjenek. Tisztelettel Bács-Topolya, 1887. július hó 20-án. Lévai Izor, néptanító.

— **Kérelem.** Van szerencsém a t. kartársakkal tudatni, hogy „Népiskolai rend és illemszabályok értesítővel“ című művecském már III. kiadásban megjelent. Ámbár ez több szabály, sőt két egész fejezettel és a szülők kötelességeiről szóló lappal bővítve van, egynek az ára mégis az eddigi maradt, t. i. 10 kr.; és a t. kartársaknak következő módon adok árleengedést: 150 példányig 25⁰/₀; 150—200 példányig 30⁰/₀ ezenfelül 33⁰/₀. Szükségesnek látom arról is értesíteni, hogy e művecskét oly módon bővítettem, hogy hittani, vagy talmudtóra-iskolákban is sikerrel legyen használható. Kérem tehát a t. kartársakat, engem minél hamarabb becses megrendelésükkel szerencsétetni. Czélszerű volna az is, ha azon t. kartársak, a kik biztosan fognak megrendelni, sziveskednének, velem még az iskolaév előtt tudatni, hogy körülbelül hány példányra lesz szükségük. Mert e szerint irányozhatnám magamat és képes lennék. b. megrendelésüknek gyorsan eleget tenni. Őszinte kartársi üdvözlettel S.-A.-Ujhely, 1887. jul. 17-én Singer Izrael, néptanító.

— **Szives tudomásul.** Sokfelől nyilvánított óhajnak megfelelően, Müller Adolf magyar ABC, valamint a héber ABC könyvéhez **fali olvasó-táblákat** készítettünk, melyek az új iskolaév elején már kaphatók lesznek. Egyszersmind jelentjük, hogy az előnyösen ismert „Schwarcz Mór-féle számtani gyakorló könyvek“ vétel útján kiadásunkba mentek át és ezentul nálunk rendelendők meg. Tisztelettel Singer és Wolfner könyvkereskedése Budapest, Andrásy-ut 10.

Szerkesztői üzenetek.

H . . . V . . . . . Szeged. Lapunk 6. és 7. számát megküldtük és ön még 8. számát is kívánja és örök háláját igéri ezért; de mi hálanyilatkozataiból nem gyámolíthatjuk a tanítók özvegyeit és árváit; ezért tisztelettel kijelentjük, hogy miután ön egész tanítóskodása alatt soha egy fillérrel sem járult egyesületünk szent céljainak előmozdításához, nálunk csak 20 krért kaphatja a kívánt számot. **Steiner I., Léva.** Beküldött tanulmányának közlését a jelen számban kezdjük. A többire nézve a központi választmány — szeptemberben fog határozni. — **L. S.** Az atyák szakaszaiból című dolgozat úgy tartalomra, mint nyelvezetre nézve nem válik be. **Gl. I., Rajez.** A helyb. izr. kézműegyl. titkárságához tessék fordulni.— **Don . . . .** Trencsén. Czikke elkészett.

Pályázat.

A **kis-körösi** izr. hitközség 5-osztályú nyilvános népiskolájánál üresedésbe jött egyik tanítói állomásra pályázat nyittatik. Évi fizetés 440 frt és hetenként 7 órai külön héber oktatásért 60 frt. Ezen állomást elnyerni óhajtó okleveles néptanítók, kik a magyar, német és héber nyelveket birják, sziveskedjenek **f. évi augusztus 10-éig** működési, tanulmányi valamint életkorukat feltüntető okmányaikkal felszerelt kérvényeiket alulírotthoz beküldeni. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó.

Heisler Adolf,
iskolaszéki elnök.

Az országos izr. tanítóegyesület kiadványai:

Kaphatók

SINGER és WOLFNER könyvkereskedésében

Budapesten, VI., Andrassy-ut 10. sz.

1. **Imakönyv** (סדר התפלה לכל השנה) az izr. ifjuság számára, ára 40 kr.
2. **Mózes öt könyve** (héber szöveggel), izr. iskolák használatára. Kitünő szakférfiak közreműködésével magyarra fordították *Füredi Ignác* és *Stern Mór*, 5 rész. Minden kötet ára keménykötésben 40 kr., mind az öt rész egybe kötve, félvászonkötésben 1 frt 20 kr., egészvászonba kötve 1 frt 40 kr.
3. **Magyar ABC-és olvasókönyv** izr. népiskolák számára írta Müller Adolf, pe ti izr. hitközségi tanító, második bővített kiadás, keménykötésben ára 20 kr.
4. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi isk. II. osztálya számára, szerkesztette *Radó Vilmos*, áll. tanítóképezdei tanár, harmadik átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 32 kr.
5. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi iskolák III. o. szám., szerkesztette *Radó Vilmos*, második átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 36 kr.
6. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi iskolák IV oszt. számára, második átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 45 kr.
Magyar olvasókönyv a népiskola V. és VI. osztálya Írta Radó Vilmos. Ára keménykötésben 65 kr.
8. **Deutsches A. B. C. und Lesebuch** für isr. Volksschulen v. Emil Herzog steif gebunden, Ladenpreis 20 kr.
9. **Deutsches Lesebuch** für d. II. Klasse d. isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's, bearbeitet von L. Mendl, Professor a. d. k. isr. Lehrerbildungsanstalt, 2. umgearbeitete Auflage, stark gebunden 32 kr.
10. **Deutsches Lesebuch** für die III. Klasse der isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's, bearbeitet von L. Mendl. 2. umgearbeitete Auflage, stark gebunden 36 kr.
11. **Deutsches Lesebuch** für die IV. Klasse der isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's bearbeitet von L. Mendl, stark gebunden 45 kr.
12. **Bibliai történet** a középiskolák alsó osztályai használatára. Írta Radó Vilmos Ára kötve 50 kr.

Ezenkívül megjelent saját kiadásunkban:

13. **Földrajz** a népiskolák III., IV. oszt. számára, a ministeri tanterv utasítása szerint szerkesztették: *Lakits Vendel* és *Neiger Sándor* fővárosi tanítók, 11. javított kiadás, bekötve ára 30 kr.
14. **Földrajz** a népiskolák V oszt. szá' harmadik javított kiadás ugyanazoktól, ára bekötve 30 kr.
15. **Földrajz** a népiskolák VI. oszt. számára, ugyanazoktól, ára bekötve 24 kr.
16. **A magyarok történelme** nép- és polgári iskolák számára, írta *Mayer Miksa*, VI. javított és bővített kiadás, ára bekötve 30 kr., (a közoktatási tanács javaslata a m. kir. vallás- és közoktatási ministerium által ajánlott tankönyv).
17. ugyanez német nyelven, bekötve ára 30 kr.
18. **Hatshek Miksa.** A magyar korona országainak térképe (1881. LXIII. LXIV. törvényczik alapján) iskolai- és magánhasználatra (1886.) ára 20 kr.
19. **Hatshek Miksa.** Az osztrák-magyar monarchia térképe iskolai- és magánhasználatra (1886.) ára 20 kr.
A t. tanító urak magánhasználatára ajánlunk következő érdekes könyvecskét:
- „**Válogatott gyöngyök**“, gyűjtemény a népek irodalmából. *Abu Ajub Suleimann B. Sechia* után, magyarra fordította *Pollák Káim*; ára 80 kr.
(85 kr. beküldése után bérmentve küldetik.)

BENKŐ GYULA kiadásában Budapesten megjelentek:

תּוֹרַת הַמִּקְרָא

Héber ABC-és olvasókönyv

Szerkesztette Dr. ZSENGERI SAMU.

Vászonhátú kemény kötésben. Ára 16 kr.

(E könyv a többek közt abban is előnyösen különbözik az eddigiektől, hogy betűi és pontozatai nagy nyomásúak, tehát a tanuló szemét nagyon kimélik, a benne előforduló imák pedig vonal alatt álló szószerinti fordítással és rovátkás választójelekkel vannak ellátva, úgy, hogy a gyermek nehézség nélkül magától képes minden szó fordítását fellelni.)

חֹמַת הַמִּשְׁלֵשׁ

Hittani Hármaskönyv

nép-, polgári és középiskolai zsidótanulók számára.

Második javított, Palaestina térképével és földrajzi vázlatával bővített kiadás.

Szerkesztette Dr. ZSENGERI SAMU.

(E könyv hasznavehetősége mellett legvilágosabban tanuskodik azon körülmény, hogy első kiadása rövid egy év alatt 5000 példányban kelt el.)

A munka két kötetből áll:

I. Népiskolai tanulók számára való kötet. Ára 30 kr.

Ez magában foglalja:

- A bibliai történetet a világ teremtésétől a királyokig.
- Palaestina térképét és földrajzi vázlatát.
- A vallás alapelveit, tizparancsolatot, ünnep-, öröm- és bójtnapokat, szertartások és szertartási jelvények magyarázatát.
- Mindennapi, azaz reggeli-, déli- és esti imákat; a szokások hálamondásokat eredeti szövegben és szószerinti fordítással.

II. Polgári és középiskolai tanulók számára való kötet. Ára 50 kr.

Ez magában foglalja:

- A bibliai történetet a királyoktól a bibliai kor végeig és a zsidók történetét mai korig, különös tekintettel a magyarhoni zsidók történetére.
- Isten tulajdonságait, az egész erkölcsant s ennek kapcsán a tizenhárom hitágazat eredeti szövegét szószerinti fordítással meg a leggyakoribb szertartások magyarázatát különös tekintettel a **בְּרַךְ מִצְוָה** és a nők szertartásaira.
- A szombati és ünnepnapon iskolai istentiszteletre való imákat eredeti szövegben és szószerinti fordítással és ugyanez alkalomra szolgáló énekeket dallamaik hangjegyeivel együtt.

Szerző neve elég biztosíték e művek hasznavehetőségére, helyes módszerére és jó magyarságára nézve, miért is bátran hívom fel rájuk a t. szakkörök figyelmét azon megjegyzéssel, hogy kivánságra szívesen szolgálok **mutatványpéldányokkal**.

Egyúttal ajánlom a kiadásomban megjelent következő elismert jelességű népiszkolai tankönyveket és p.:

Gáspár Ignác: Földrajz 4 osztályu népiszkolák számára, 12. kiadás, ára 36 kr.

Gáspár I.: Földrajz 6 osztályu népiszkolák szám. I. rész a 3, 4. osztály számára, ára 24 kr. II. rész az 5, 6. osztály számára, ára 32 kr.

Udvardy Gyula: A magyarok története életrajzi irányban, 2. jav. kiad., ára 30 kr.

Füredi Ignác: Számtani példatár a népiszkolák számára és p. Az I. oszt. számára 20 kr.; a II. oszt. szám. 20 kr.; a III. oszt. szám. 24 kr.; a IV. oszt. szám. 24 kr.; az V--VI. oszt. számára 36 kr.

Pollák és Sümegi: Természettan népiszkolák számár., ára 20 kr.

Pollák Khaim: Tér- és alaktan népiszkolák számára, ára 24 kr.

Ahn F. Prakt. Lehrs. der ung. Sprache von L. Nagy, I. Theil 40 kr., II. Th. 40 kr.

Ollendorff: Ungarische Sprachlehre, bearbeitet v. L. Nagy, fl. 1.80, Schlüssel 40 kr.

A megrendelések *legelőnyösebben* egyenest üzletembe intézendők, habár a fent hirdetett könyvek minden hazai könyvkereskedésben is kaphatók.

Tisztelettel

Benkő Gyula könyvkiadóhivatala
Budapest, váczi körút 27.

Ifj. Nagel Otto

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

Módszeres tornatanítás. I. Népiskolai tornagyakorlatok, írták Horváth F. és Juhász Gy. Ára ... —.40

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismereteket nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan **alkotmányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. f. tanító. Negyedik kiadás. Kemény kötésben ára... —.30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára —.15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20

Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20

Népiskolai számtan IV. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismertetésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára —.40

E könyv jövedelméből az országos tanítók árvalháza javára minden elkel példány után tiz-tiz krajczár szerző részéről fordíttatni fog.

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., I. Ke- mény kötésben ára —.30

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., II. rész. Ke- mény kötésben ára —.25

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., III. rész. Ke- mény kötésben ára —.35

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., IV. rész. Ke- mény kötésben ára ... —.35

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámi- tás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

☛ Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek. ☛

Német nyelven:

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Má- sodik kiadás. Kemény kötésben ára —.30

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Ke- mény kötésben ára —.30

Schlesinger Ignácz nyomdája. Budapest rostély-utca (Károlykaszárnya) 3. sz.